

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Χρυστάλλα Στυλιανού
Φιλολόγος-Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Abstract

Five years after the introduction and implementation of new revised curriculum in all subjects in Cyprus educational system, this research study explores secondary school students' views regarding the subject of Modern Greek language. Specifically, this study aims to explore students' general attitudes towards the subject of Greek language and their views regarding the teaching methods employed and the characteristics of an effective Modern Greek language teacher. Data were collected from 75 students using a self-administered questionnaire. The results indicated that students acknowledge the subject's importance even though they do not perceive it as interesting. Furthermore, students are very positive towards the integration of technology in the teaching process. A clear trend was not evident in relation to students' views towards methods of critical literacy. Participants consider teacher's love, friendliness and humour along with the student-centred and individualised teaching practices as important characteristics of effective teachers. Results are discussed in the context of existing literature.

Λέξεις κλειδιά

Απόψεις μαθητών, Νέα Ελληνικά, τρόποι διδασκαλίας, γνωρίσματα εκπαιδευτικού

0. Εισαγωγή

Υψηλότερη πρόκληση για ένα Φιλολόγο είναι το να εμφυσήσει στους μαθητές του την αγάπη και το ενδιαφέρον για την ελληνική γλώσσα σε μια εποχή μάλιστα που εμφιλοχωρούν η απαξίωση των ανθρωπιστικών επιστήμων, ο στείρος τεχνοκρατισμός και η ξενομανία. Γι' αυτό έντονοι είναι οι προβληματισμοί των καθηγητών Νεοελληνικής Γλώσσας για την ελκυστικότητα και την αποτελεσματικότητα του μαθήματος τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ειδικότερα αν ληφθούν υπόψη τα χαμηλά επίπεδα αλφαριθμητισμού των δεκαπεντάχρονων μαθητών στην Κύπρο με βάση τα αποτελέσματα της διεθνούς έρευνας PISA 2012 (OECD, 2013) και οι διαχρονικά χαμηλές επιδόσεις των μαθητών στο εν λόγω μάθημα στις τελικές Παγκύπριες εξετάσεις (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού 2015). Επομένως, οι προκλήσεις

που έχουν να αντιμετωπίσουν οι καθηγητές των Νέων Ελληνικών είναι πολλές και όλες έχουν ως βασικό υποκείμενο τους μαθητές.

1. Το μάθημα των Νέων Ελληνικών στην Κύπρο

Οι νέες πραγματικότητες και οι προκλήσεις της εποχής επέβαλαν σημαντικές μεταρρυθμιστικές διαδικασίες στη γλωσσική πολιτική της Κύπρου. Στο πλαίσιο ένταξης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2004 άρχισαν δυναμικές διαδικασίες αλλαγών στη μεθοδολογία και στη φιλοσοφική προσέγγιση του μαθήματος που επίσημα υλοποιούνται μέσα από τα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα (ΝΑΠ 2010). Από το 2010 το μάθημα τέθηκε σε μια διαδικασία μεταρρυθμίσεων και εισήλθαν νέα στοιχεία αντίληψης ευρύτερα της γλώσσας, μέσα από τα ΝΑΠ, τα οποία στηρίζονται σε σύγχρονες παιδαγωγικές αρχές (Ιωαννίδου 2012). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα ΝΑΠ, η διδασκαλία των Νέων Ελληνικών στο Γυμνάσιο έχει ως βασικό στόχο «τον κριτικά εγγράμματο μαθητή και ανερχόμενο ενεργό πολίτη στα πλαίσια ενός δημοκρατικού και ανθρώπινου σχολείου» (ΝΑΠ 2010, σ. 23-33). Βασική επιδίωξη αποτελεί λοιπόν «η άριστη κατάρκτηση, κατανόηση και χρήση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και ο γραμματισμός, σε όλες τις μορφές και τα στάδια της ανάπτυξής του, σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας.» (Κούμα 2013, σ.6). Σύμφωνα με θεωρητικές προσεγγίσεις ο κριτικός γραμματισμός ως έννοια (Κοντοβούρκη 2013) αποτελεί προσπάθεια συνδυασμού του γνωσιακού/γνωστικού με το κοινωνικό πολιτικό. Στα πλαίσια της παιδαγωγικής του, τα παιδιά διερευνούν ποικιλία κειμένων, αντιπαραβάλλοντας τις διαφορετικές οπτικές που προβάλλουν και ακολούθως παράγουν δικά τους κείμενα (Τρεμετουσιώτη 2013).

Η εγχώρια ερευνητική δραστηριότητα από την εισαγωγή των ΝΑΠ στρέφεται στα νέα δεδομένα που εισήγαγαν τα ΝΑΠ: νέες παιδαγωγικές αρχές και αντιλήψεις του κριτικού γραμματισμού (Κοντοβούρκη & Ιωαννίδου 2013, Κοντοβούρκη, Φιλίου & Θεοδώρου 2013, Τρεμετουσιώτη 2013, Χριστοφή & Χρυσοστόμου 2012, Νεοφύτου & Valiandes 2013, Παλάτου 2012). Συγκεκριμένα, εντοπίζεται έντονος προβληματισμός για την αποτελεσματική εισαγωγή του (Χατζηλουκά-Μαυρή 2010) ενώ παράλληλα τονίζεται η ανάγκη επιμόρφωσης και στήριξης των εκπαιδευτικών (Κοντοβούρκη και Ιωαννίδου 2013, Νεοφύτου & Valiandes 2013, Κοντοβούρκη, Φιλίππου και Θεοδώρου 2013, Παλάτου 2012, Χριστοφή και Χρυσοστόμου 2012). Έντονα απασχολούν την ερευνητική κοινότητα οι εμπειρίες και οι προβληματισμοί των εκπαιδευτικών από την εφαρμογή των ΝΑΠ στη Μέση Εκπαίδευση. Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία (Κοντοβούρκη & Ιωαννίδου 2013, Κοντοβούρκη, Φιλίου & Θεοδώρου 2013, Χριστοφή και Χρυσοστόμου 2012, Νεοφύτου & Valiandes 2013, Παλάτου 2012), οι εκπαιδευτικοί έχουν διάθεση να συμβάλουν στα μέγιστα στη βελτίωση της διδακτικής, αλλά συνάμα είναι προβληματισμένοι για την ορθή υιοθέτηση των νέων προσεγγίσεων και την υφιστάμενη παροχή υποστήριξης τους (Τρεμετουσιώτη 2013,

Στυλιανού 2013). Ακόμη προβάλλεται ο προβληματισμός αν υπάρχει η δυνατότητα πλήρους εφαρμογής του προγράμματος σπουδών (Παλάτου 2012).

Πρόσφατα έγινε μία έρευνα που είχε σκοπό τον ανασχεδιασμό και τη βελτίωση της διδασκαλίας του μαθήματος των Νέων Ελληνικών στη βάση των απόψεων των διδασκόντων (Κούμα κ.ά. 2015). Οι καθηγητές εξέφρασαν την άποψη ότι κρίνεται απαραίτητη η εφαρμογή νέων μεθοδολογικών προσεγγίσεων οι οποίες θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα αλλά και η δημιουργία ειδικών αιθουσών διδασκαλίας έτσι ώστε να είναι εφικτή η αξιοποίηση των διάφορων πολυμέσων. Επίσης οι διδάσκοντες ανέδειξαν ανάμεσα στα άλλα τα προβλήματα και τα μαθησιακά κενά των μαθητών που έχουν να αντιμετωπίσουν.

Αυτό που προκύπτει, είναι ότι παρά την έντονη ερευνητική δραστηριότητα για το μάθημα των Νέων Ελληνικών αυτή επικεντρώθηκε κυρίως στους εκπαιδευτικούς παραμελώντας μία σημαντική παράμετρο, αν όχι τη σημαντικότερη στη μαθησιακή διαδικασία, τους ίδιους τους μαθητές και τις απόψεις τους.

1.1. Η σημαντικότητα διερεύνησης των απόψεων των μαθητών

Παρόλο που εδώ και δεκαετίες διεθνώς (κυρίως Αγγλία και Φιλανδία) οι εκπαιδευτικές έρευνες εστιάζουν στο θέμα της διδακτικής πρακτικής και από την προοπτική των ίδιων των μαθητών (Beusaert, Segers & Wiltink 2013, Αγαθοκλέους & Αβρααμίδου 2012, Hopkins 2008, Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan 2004, Wood 2003, Sprague & Massoni, 2003, Sprague & Massoni, 2002, Centra & Gaubatz, 2000, Bachen, McLoughlin & Garcia, 1999, Younger, Warrington 1999, Jules, Kutnick 1997, Gorham 1987, Sizemore 1981, Meighan 1977, Wood 1976, Taylor 1972, Burton 1950), στον ελληνικό και κυπριακό χώρο αυτού του είδους οι έρευνες είναι σπανιότερες.

Πολλοί ερευνητές τονίζουν εδώ και χρόνια την ανάγκη να εισακουστεί η φωνή των μαθητών εμμένοντας στην εποικοδομητική δράση της ευρύτερα στα θέματα της εκπαίδευσης (Budge & Cowlshaw 2012, Hopkins 2008, Stamatoglou 2004, Meighan 1978, Woods 1976). Αυτή η ανάγκη στηρίζεται στην άποψη ότι η διδασκαλία ενός μαθήματος, δηλαδή η διδακτική πρακτική, συνδέεται άμεσα ή αλλιώς επιδρά στη γνώση των μαθητών και εν γένει στην μαθησιακή ανταπόκριση και κατά συνέπεια η εξέταση των απόψεων των ίδιων των μαθητών ενδέχεται να συμβάλει στη βελτίωση της διδακτικής πρακτικής που υιοθετείται (Ρούβα-Παπαλεοντίου, Νεοπτολέμου, Αβρααμίδου 2014, Beusaert, Segers & Wiltink 2013, Segers and Wiltink 2012). Η σύνδεση της διδακτικής πρακτικής με τη μάθηση επεκτείνεται και στην αγωγή περί ελκυστικότητας και αποτελεί το βασικό δεδομένο πάνω στο οποίο στηρίζεται η έρευνα των αντιλήψεων των μαθητών.

Πέραν από την επισήμανση της εποικοδομητικής αξίας των απόψεων των μαθητών, στην έρευνα των Budge και Cowlshaw (2012) το θέμα ενισχύεται με την εξής προβληματική: «Οι μαθητές κατανοούν και βιώνουν τη μάθηση και τη διδασκαλία

όμοια ή διαφορετικά από τους εκπαιδευτικούς;» (σ.550). Επομένως, η εμπειρία των καθηγητών ως προς τη διδασκαλία ενδυναμώνεται με τη γνώση και της άποψης των μαθητών γι' αυτήν. Οι μαθητές είναι τα βασικά υποκείμενα της διαδικασίας διδασκαλίας, οι αποδέκτες της και οι δικές τους απόψεις θα δώσουν νέες κατανοήσεις στα θέματα που προκύπτουν. Η προσπάθεια για ταύτιση των απόψεων των δύο αυτών πλευρών επιβάλλει να γνωρίζει η καθεμιά για τις απόψεις της άλλης.

Η εστίαση στις απόψεις των μαθητών συνδέεται επίσης με την ευρύτερη εφαρμογή των δημοκρατικών διακηρύξεων στην εκπαίδευση (Rudduck & Fielding 2006) όπως και με την αποτελεσματικότητά της. Η αποτελεσματικότητα επιτυγχάνεται με βελτίωση των σχέσεων μαθητή και εκπαιδευτικού (Ρούβα-Παπαλεοντίου, Νεοπτολέμου, Αβρααμίδου 2014, Τσιάκκιρου 2012, Πασιαρδή 2000, Pashiardi & Georgiou 2000). Η βελτίωση της σχέσης αυτής δημιουργείται όταν οι απόψεις και οι πρακτικές των εκπαιδευτικών συνάδουν ή βρίσκουν θετικούς τους εκάστοτε μαθητές. Η προσπάθεια προσέγγισης και ταύτισης των απόψεων των δύο αυτών πλευρών θα συντελέσει άρα στη βελτίωση πρώτον της διδακτικής πρακτικής και κατά δεύτερον της σχολικής εμπειρίας των δύο πλευρών.

Η θέαση των θεμάτων της διδακτικής από την πλευρά των μαθητών στην έρευνα αποτελεί μια καταλυτική και συνάμα δημοκρατική ορίζουσα στις διαδικασίες εκσυγχρονισμού ενός εκπαιδευτικού συστήματος. Η προσπάθεια για αναβάθμιση του μαθήματος της Νέας Ελληνικής γλώσσας, της οποίας το γνωστικό αντικείμενο αποτελεί το βασικότερο εργαλείο μάθησης και επιτυχίας και για τα υπόλοιπα μαθήματα του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος (Δημητριάδου 2004), προβάλλεται ιδιαίτερα επιτακτική σήμερα. Αυτή η αναβάθμιση θα επιτευχθεί μέσα από τις μεταρρυθμιστικές διαδικασίες που εστιάζουν σ' όλες τις απόψεις των συμμετεχόντων και πρωτίστως των ιδίων των μαθητών (Δημητριάδου 2004).

1.2. Συναφής βιβλιογραφία

Οι εκπαιδευτικές έρευνες που αφορούν τις απόψεις των μαθητών για το συγκεκριμένο μάθημα των Νέων Ελληνικών σπανίζουν σε τοπικό επίπεδο. Υπάρχουν όμως παρόμοιες μελέτες για συναφή μαθήματα όπως της Λογοτεχνίας, της Ιστορίας και των Αρχαίων Ελληνικών στον ελλαδικό χώρο (Αργυροπούλου, Πατούνα, Βαρέση 2009, Μιτσώνη 2006). Από αυτές τις έρευνες εξάγεται η θετική στάση των μαθητών προς τις εκσυγχρονιστικές πρακτικές και η ανάγκη τους για ελευθερία έκφρασης και συμμετοχής στη διδασκαλία, χωρίς ωστόσο να απορρίπτεται συλλήβδην ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας (Καραμηνά 2006). Οι απόψεις των μαθητών συγκεκριμένα για το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας στην Ελλάδα καταδεικνύουν παρόμοιες τάσεις των μαθητών προς τον εκσυγχρονισμό, τη συνεργατική μάθηση, την αυτενέργεια τόσο στην πρωτοβάθμια (Ταρατόρη-Τσαλκατίδου, Χατζηδήμου 2007) όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Ντίνα, Σωτηρίου 2012). Πιο έμπρακτα,

όμως, η έρευνα της Μπομπόλα (2012) που χρησιμοποίησε τις απόψεις των μαθητών της για την υλοποίηση μιας διαθεματικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο, κατέδειξε πως ο σεβασμός στην ατομικότητα των μαθητών και η παράθεση πρωτοβουλιών, στοιχεία που ενισχύονται και μέσω του κριτικού γραμματισμού, ενθουσιάζουν τους μαθητές και τους κάνουν πιο αποδοτικούς.

Στον κυπριακό χώρο, εντοπίστηκε μόνο μία σχετική έρευνα η οποία διερεύνησε τις απόψεις καθηγητών-μαθητών για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην Γ' Λυκείου (Δημητρίου 2014). Η εν λόγω έρευνα κατέδειξε χάσμα στις απόψεις καθηγητών-μαθητών ως προς την εκτίμηση του τρόπου διδασκαλίας. Αυτό το δεδομένο από μόνο του ενισχύει την αναγκαιότητα διερεύνησης των αντιλήψεων των μαθητών για τις ισχύουσες μεθόδους και κατ' επέκταση τη σύγκριση τους μ' αυτές των καθηγητών.

Το ερευνητικό κενό αλλά και η μονομερής γνώση για το μάθημα των Νέων Ελληνικών σήμερα στην Κύπρο είναι τα κύρια δεδομένα που συνάγονται από την πιο πάνω σύντομη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Παρά τον γενικότερο ερευνητικό αναβρασμό για το συγκεκριμένο μάθημα, δεν δόθηκε ακόμη χώρος στις απόψεις των μαθητών. Επομένως, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να καλύψει το κενό αυτό διερευνώντας τις απόψεις των μαθητών πέντε χρόνια μετά τη εκκίνηση διάφορων μεταρρυθμίσεων στα γλωσσικά και όχι μόνο μαθήματα (ΝΑΠ 2010). Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να διερευνήσει τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- α) Ποιες είναι οι απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών στα δημόσια Γυμνάσια της Κύπρου;
- β) Ποιες πρακτικές διδασκαλίας του μαθήματος ελκύουν ή απωθούν τους μαθητές;
- γ) Ποια είναι εκείνα τα γνωρίσματα ενός καθηγητή/τριας Νέων Ελληνικών που επιδοκιμάζονται από τους μαθητές;
- δ) Υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις πιο πάνω απόψεις σε σχέση με το φύλο και την επίδοση των μαθητών;

2. Μεθοδολογία

2.1. Μεθοδολογικός σχεδιασμός

Ο μεθοδολογικός σχεδιασμός που υιοθέτησε η παρούσα έρευνα είναι ο περιγραφικός. Για το σκοπό αυτό η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου από μαθητές και μαθήτριες γυμνασιακού κύκλου. Το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου στηρίχθηκε σε θέματα που ανέκυψαν από την μελέτη της σύγχρονης βιβλιογραφίας (Panayiotou, Kyriakides, Creemers, McMahon, Vanlaar, Pfeifer, Rekalidou, Bren 2013, Koutrouba 2012, Teodorovi 2011, Ανδρεαδάκης, Καδιανάκη 2010) αλλά και σε εργαλεία άλλων παρόμοιων ερευνών οι οποίες διερευνούσαν

απόψεις μαθητών για διαφορετικό ωστόσο μάθημα (Τσουρή, Ευθυμίου, Κούμα, Ροδοσθένους, Πολυδώρου 2014, Αργυροπούλου, Πατούνα, Βαρέση 2009). Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε ερωτήσεις κυρίως κλειστού τύπου αλλά και μερικές ανοικτού τύπου με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές να δώσουν πιο εκτεταμένες πληροφορίες σε βάθος (Robson 2007). Το ερωτηματολόγιο απαρτιζόταν από τέσσερα μέρη: α) το πρώτο μέρος αποσκοπούσε να συλλέξει δημογραφικού τύπου στοιχεία για τους συμμετέχοντες, β) το δεύτερο μέρος αποσκοπούσε να διερευνήσει τις γενικές απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών, γ) το τρίτο μέρος διερευνούσε τις απόψεις των μαθητών για τις πρακτικές και τρόπους διδασκαλίας και, τέλος, δ) το τέταρτο μέρος διερευνούσε τις απόψεις των μαθητών για τα γνωρίσματα του/της καθηγητή/τριας με δηλώσεις που αντλήθηκαν από την ευρύτερη βιβλιογραφία για την αποτελεσματική διδασκαλία.

Η χορήγηση του ερωτηματολογίου έγινε τον Μάρτιο 2015 μετά από έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) για διεξαγωγή έρευνας σε δημόσιο σχολείο αλλά και της διευθυντικής ομάδας του σχολείου. Πριν τη διαδικασία χορήγησης οι μαθητές ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας και τη σημασία της τόσο για τους ίδιους όσο και για τους καθηγητές τους. Δόθηκαν επίσης οδηγίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αλλά και διαβεβαιώσεις για την ανωνυμία και εμπιστευτικότητα των δεδομένων.

Για την ανάλυση των δεδομένων έγινε χρήση κυρίως ποσοτικών τεχνικών ανάλυσης με τη χρήση του στατιστικού λογισμικού SPSS. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι της περιγραφικής στατιστικής (πίνακες συχνοτήτων) με σκοπό τη διερεύνηση των τριών πρώτων ερευνητικών ερωτημάτων αλλά και της επαγωγικής στατιστικής με σκοπό τη διερεύνηση πιθανών διαφοροποιήσεων στις απόψεις των μαθητών με βάση το φύλο και την επίδοση.

2.2. Συμμετέχοντες

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελούν 75 μαθητές των τριών τάξεων (Α', Β', και Γ') του γυμνασιακού κύκλου. Το δείγμα επιλέχθηκε με τη μέθοδο της βολικής δειγματοληψίας. Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει δημογραφικά στοιχεία του δείγματος. Στο δείγμα συμμετείχαν με το ίδιο ποσοστό μαθητές όλων των τάξεων του γυμνασιακού κύκλου. Σε σχέση με το φύλο, το ποσοστό των αγοριών και των κοριτσιών είναι περίπου το ίδιο (48% αγόρια και 52% κορίτσια). Όσον αφορά το βαθμό επίδοσης κατά το πρώτο εξάμηνο της σχολικής χρονιάς 2014-2015, η πλειοψηφία των μαθητών του δείγματος έχει βαθμό επίδοσης «Β» (35.6%), ενώ ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό έχει βαθμό επίδοσης «Γ» και «Α» (28.8% και 23.3% αντίστοιχα). Κανένας μαθητής από το δείγμα έχει βαθμό «Ε».

Πίνακας 1: Χαρακτηριστικά του δείγματος

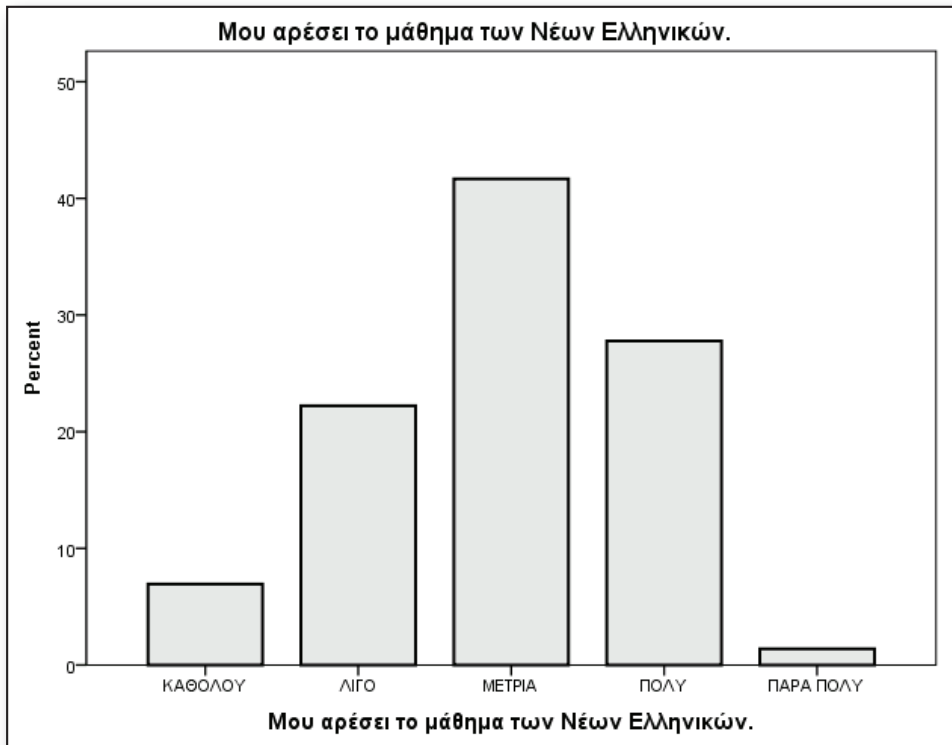
Μεταβλητή	Κατηγορίες	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων
Τάξη	Α'	33.3
	Β'	33.3
	Γ'	33.3
Φύλο	Αγόρια	48.0
	Κορίτσια	52.0
Επίδοση στο μάθημα των Νέων Ελληνικών	A (19-20)	23.3
	B (18-16)	35.6
	Γ (15-13)	28.8
	Δ (12-10)	12.3
	E (10-0)	0.00

3. Αποτελέσματα

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα κύρια αποτελέσματα της παρούσας έρευνας όπως προέκυψαν μέσα από την ανάλυση των δεδομένων. Συγκεκριμένα, η ενότητα αυτή χωρίζεται σε τρία μέρη, καθένα από τα οποία παρουσιάζει αποτελέσματα σχετικά με τις απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών, τις πρακτικές διδασκαλίας αλλά και τα γνωρίσματα ενός αποτελεσματικού εκπαιδευτικού. Σε κάθε μέρος γίνεται επιπρόσθετα διερεύνηση για τυχόν διαφοροποιήσεις στις απόψεις των μαθητών που παρουσιάζονται με βάση το φύλο και το βαθμό επίδοσης.

3.1. Απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών»

Το Διάγραμμα 1 παρουσιάζει τις απαντήσεις των μαθητών στην πρώτη γενική δήλωση του ερωτηματολογίου, η οποία διερευνούσε σε ποιο βαθμό αρέσει στους μαθητές το μάθημα των Νέων Ελληνικών. Με βάση το Διάγραμμα 1 γίνεται εμφανές ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών επέλεξε την επιλογή «Μέτρια» με αμέσως επόμενη την επιλογή «Πολύ» και τρίτη την επιλογή «Λίγο».

Διάγραμμα 1: Βαθμός αρεσκείας του μαθήματος των Νέων Ελληνικών

Η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στις απόψεις των μαθητών όσον αφορά το ενδιαφέρον που παρουσιάζει το συγκεκριμένο μάθημα με το 30% να το θεωρεί «Λίγο» ενδιαφέρον, το 23.9% «Μέτρια» ενδιαφέρον και το 28.6% «Πολύ» ενδιαφέρον (Πίνακας 2). Ωστόσο, οι μαθητές θεωρούν σημαντικό το μάθημα στην πλειονότητα τους (79.2%, «Πολύ», «Πάρα πολύ») και γενικότερα αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα του μαθήματος (61.1%, «Πολύ», «Πάρα πολύ»), υπερθεματίζοντας μάλιστα για τον εμπλουτιστικό του ρόλο (76.4%, «Πολύ», «Πάρα πολύ») και τη συνδρομή του στον τρόπο σκέψης και έκφρασης τους (62%, «Πολύ», «Πάρα πολύ»). Μάλιστα περισσότεροι από τους μισούς συμφώνησαν ότι πρέπει να παραμείνει εξεταζόμενο (Πίνακας 2). Στη δήλωση που αφορά τη συμβολή του μαθήματος των Νέων Ελληνικών στα υπόλοιπα μαθήματα, οι μαθητές διαμοιράζονται περίπου ισόποσα ανάμεσα στις δηλώσεις «Λίγο» (26.4%), «Μέτρια» (23.6%) και «Πολύ» (23.6%).

Πίνακας 2: Απόψεις μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών

	Βαθμός συμφωνίας				
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Τα Νέα Ελληνικά είναι ενδιαφέρον μάθημα.	4.3%	30.0%	32.9%	28.6%	4.3%
Τα Νέα Ελληνικά είναι σημαντικό μάθημα.	0.0%	4.2%	16.7%	37.5%	41.7%
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών εμπλουτίζει τις γνώσεις μου.	2.8%	6.9%	13.9%	30.6%	45.8%
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών με βοηθά να σκέφτομαι και να εκφράζομαι καλύτερα.	4.2%	9.9%	23.9%	25.4%	36.6%
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών θα πρέπει να παραμείνει εξεταζόμενο.	12.7%	7.0%	16.9%	22.5%	40.8%
Καταλαβαίνω τη χρησιμότητα του μαθήματος των Νέων Ελληνικών.	2.8%	6.9%	29.2%	27.8%	33.3%
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών με βοηθά και στα υπόλοιπα μαθήματα.	8.3%	26.4%	23.6%	23.6%	18.1%

Οι θετικές απόψεις των συμμετεχόντων για τη σημαντικότητα του μαθήματος επιβεβαιώνεται και από τις δηλώσεις τους στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις. Σ' αυτές παράθεσαν απόψεις το 53% (N=40) των συμμετεχόντων. Ωστόσο, από αυτούς εκφράστηκαν θετικά οι μισοί περίπου. Μάλιστα, το περιεχόμενο των θετικών αυτών δηλώσεων σε αρκετές περιπτώσεις συνεχιζόταν με αιτιολόγηση η οποία επικεντρωνόταν στον εμπλουτισμό των γνώσεων και στη βελτίωση της έκφρασης τους από το μάθημα: «Πολύ σημαντικό για κάθε άνθρωπο», «Το πιο σημαντικό μάθημα». Παρόλο που εντοπίστηκαν και αρνητικές δηλώσεις του τύπου «Πολύ βαρετό μάθημα», «Να καταργηθεί» (N=7). Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό αυτών (22.5%, N=9) που εξέφρασαν την πρόθεση τους για αλλαγές μέσω της χρήσης των σύγχρονων μέσων διδασκαλίας και με την ανανέωση των θεμάτων συζήτησης: «θα μπορούσαν να υπάρχουν θέματα πιο ωραία».

Έγινε επίσης διερεύνηση για να εντοπιστούν τυχόν διαφοροποιήσεις και συσχετίσεις ανάμεσα στις απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών και των μεταβλητών «φύλο» (με το κριτήριο Mann-Whitney U Test) και «επίδοση» (με το κριτήριο Spearman's Rank Order Correlation). Οι αναλύσεις κατέδειξαν στατιστικά σημαντικές θετικές συσχετίσεις μέτριου βαθμού (Cohen 1988) μεταξύ της επίδοσης και

πέντε δηλώσεων σε σχέση με τις απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών (Πίνακας 3). Τα αποτελέσματα του Πίνακα 3 καταδεικνύουν ότι μαθητές με υψηλή επίδοση τείνουν να προτιμούν περισσότερο το μάθημα των Νέων Ελληνικών, συμφωνούν να παραμείνει εξεταζόμενο και αναγνωρίζουν περισσότερο την χρησιμότητα του. Σε σχέση με τη μεταβλητή «φύλο» δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις απόψεις των μαθητών για το εν λόγω μάθημα.

Πίνακας 3: Συσχέτιση επίδοσης και απόψεων για το μάθημα των Νέων Ελληνικών

	Επίδοση
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών θα πρέπει να παραμείνει εξεταζόμενο.	0.368*
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών με βοηθά να σκέφτομαι και να εκφράζομαι καλύτερα.	0.324*
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών με βοηθά και στα υπόλοιπα μαθήματα.	0.347*
Το μάθημα των Νέων Ελληνικών εμπλουτίζει τις γνώσεις μου.	0.239*
Τα Νέα Ελληνικά είναι σημαντικό μάθημα.	0.287*

* $p < 0.05$

3.2. Απόψεις των μαθητών για τις πρακτικές διδασκαλίας του μαθήματος

Όσον αφορά στον τρόπο με τον οποίο επιθυμούν οι μαθητές να διεξάγεται το μάθημα, τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι οι μισοί μαθητές (50%, «Πολύ», «Πάρα Πολύ») δηλώνουν ότι τους αρέσει η προφορική συμμετοχή στο μάθημα αλλά και η γραπτή ανάπτυξη ιδεών (48%, «Πολύ», «Πάρα Πολύ»). Σε σχέση με τους τρόπους παράδοσης του μαθήματος, οι περισσότεροι μαθητές δηλώνουν ότι τους αρέσει σε μέτριο βαθμό η παράδοση να γίνεται μέσω αντιγραφής από τον πίνακα ενώ ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό επέλεξε την επιλογή «Λίγο» (26.0%). Οι περισσότεροι μαθητές (46%, «Πολύ», «Πάρα Πολύ») δηλώνουν επίσης ότι τους αρέσει η προφορική εμπλοκή τους κατά την παράδοση του μαθήματος ενώ σε σχέση με την παράδοση μέσω ερωτοαπαντήσεων από τους ίδιους τους μαθητές δεν υπάρχουν ξεκάθαρες απόψεις αφού τα ίδια ποσοστά σημειώθηκαν στις διαβαθμίσεις συμφωνίας, διαφωνίας και στο βαθμό «Μέτρια».

Ως προς τα εργαλεία διεξαγωγής του μαθήματος, οι συμμετέχοντες κατά ένα μεγάλο ποσοστό προτιμούν τα σύγχρονα μέσα. Συγκεκριμένα, σε σχέση με τα εργαλεία παράδοσης του μαθήματος η πλειοψηφία των μαθητών επιλέγει τις εικόνες, τα βίντεο και τις διαφάνειες (87.3%) αλλά και τη χρήση υλικού εκτός του βιβλίου (54.8%). Η χρήση του βιβλίου της Γλώσσας δεν αρέσει ιδιαίτερα στους περισσότερους συμμετέχοντες (37%, «Μέτρια»).

Η παράδοση της γραμματικής μέσω της θεωρίας βρίσκει λιγότερο σύμφωνους τους μαθητές (18.1%, «Πολύ», «Πάρα πολύ») σε σχέση με την παράδοση της μέσω ασκήσεων εμπέδωσης (41.1%, «Πολύ», «Πάρα πολύ») (Πίνακας 4). Σε αυτές τις δηλώσεις είναι εμφανής η αύξηση των ποσοστών απαρέσκειας, ειδικότερα στη δήλωση που αφορούσε την παράδοση της γραμματικής μέσω θεωρίας («Καθόλου» 31.9%).

Ως προς την εκπόνηση εργασιών/ασκήσεων στα πλαίσια του μαθήματος οι περισσότεροι μαθητές δήλωσαν ότι τους αρέσει να γράφουν εκθέσεις (42.4%, Πολύ», «Πάρα πολύ»), σε ποσοστό όμως πιο χαμηλό από το ποσοστό συμφωνίας εκπόνησης δημιουργικών εργασιών τύπου project (52.1%)

Πίνακας 4: Απόψεις των μαθητών για τη διαδικασία της διδασκαλίας

Βαθμός συμφωνίας					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Συμμετοχή Μου αρέσει να συμμετέχω προφορικά στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	2.8%	19.4%	27.8%	31.9%	18.1%
Μου αρέσει να αναπτύσσω τις ιδέες μου γραπτώς στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	8.3%	9.7%	33.3%	37.5%	11.1%
Τρόποι Παράδοσης Μου αρέσει η παράδοση του μαθήματος να γίνεται με αντιγραφή από τον πίνακα.	16.4%	26.0%	30.1%	19.2%	8.2%
Μου αρέσει η παράδοση του μαθήματος να γίνεται με την προφορική εμπλοκή των μαθητών.	5.6%	20.8%	27.8%	22.2%	23.6%
Μου αρέσει η παράδοση του μαθήματος να γίνεται σε μορφή ερωτήσεων και απαντήσεων από τους μαθητές.	13.9%	20.8%	31.9%	22.2%	11.1%

Εργαλεία Διδασκαλίας Μου αρέσει να χρησιμοποιούμε το βιβλίο της Γλώσσας στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	9.6%	20.5%	37.0%	19.2%	13.7%
Μου αρέσει όταν μελετούμε κείμενα εκτός του βιβλίου της Νέας Ελληνικής Γλώσσας.	5.5%	16.4%	23.3%	32.9%	21.9%
Μου αρέσει να χρησιμοποιούνται εικόνες/βίντεο/διαφάνειες στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	1.4%	7.0%	4.2%	22.5%	64.8%
Γραμματική/ Συντακτικό Μου αρέσει η παράδοση της γραμματικής να γίνεται μέσω ασκήσεων εμπέδωσης.	11.0%	19.2%	28.8%	27.4%	13.7%
Μου αρέσει η παράδοση της γραμματικής να γίνεται μέσω της θεωρίας.	31.9%	22.2%	27.8%	13.9%	4.2%
Ασκήσεις/ Εργασίες Μου αρέσει να γράφω εκθέσεις στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	17.8%	16.4%	23.3%	26.0%	16.4%
Μου αρέσει να κάνω εργασίες/projects στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	8.5%	9.9%	29.6%	31.0%	21.1%

Σε σχέση με τις μεθόδους του κριτικού γραμματισμού (Πίνακας 5), δεν υπάρχουν ξεκάθαρες τάσεις απόλυτης συμφωνίας ή διαφωνίας. Οι μαθητές δηλώνουν σχεδόν στο ίδιο ποσοστό από το «Λίγο» έως το «Πολύ» ότι τους αρέσουν οι ερωτήσεις κατανόησης κειμένου. Στις συγκρίσεις κειμένων δεν υπάρχει πάλι ξεκάθαρη τάση αφού το ίδιο περίπου ποσοστό μαθητών παρουσιάζεται θετικό και αρνητικό, ενώ η πλειοψηφία των μαθητών παρουσιάζεται ουδέτερη ως προς την ενασχόληση με διαφορετικά είδη κειμένων (36.1%). Τα θέματα ανάπτυξης στους θεματικούς κύκλους βρίσκουν επίσης την πλειοψηφία των μαθητών ουδέτερη (44%) ενώ η δυνατότητα επιλογής των θεμάτων αυτών αρέσει στην πλειοψηφία των μαθητών (49% «Πολύ», «Πάρα Πολύ»).

Πίνακας 5: Μέθοδοι κριτικού γραμματισμού

Βαθμός συμφωνίας					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Βρίσκω ενδιαφέροντα τα θέματα που αναπτύσσονται στους θεματικούς κύκλους του βιβλίου της Γλώσσας.	13.9%	18.1%	44.4%	22.2%	1.4%
Θα μου άρεσε να επιλέγω τα θέματα συζήτησης και έκφρασης-έκθεσης στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	8.2%	9.6%	32.9%	23.3%	26.0%
Μου αρέσουν οι ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου.	12.7%	23.9%	26.8%	26.8%	9.9%
Βρίσκω την ενασχόληση μας με πολλά διαφορετικά είδη κειμένων ενδιαφέρον.	13.9%	16.7%	36.1%	26.4%	6.9%
Μου αρέσει όταν συγκρίνουμε κείμενα στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.	16.7%	23.6%	22.2%	29.2%	8.3%

Στην ανοικτού τύπου ερώτηση σχετικά με τους τρόπους διδασκαλίας, απάντησαν συνολικά 32 μαθητές. Στις απαντήσεις τους παρατηρείται η επιμονή τους στις προτάσεις για αλλαγές, κυρίως με τη χρήση των νέων τεχνολογιών (34.4%, N=11) καθώς και όσον αφορά τον τρόπο παράδοσης με περισσότερη εμπλοκή τους στο μάθημα και εξάσκηση με περισσότερες ασκήσεις (25%, N=8). Ένα ποσοστό των απαντήσεων ενείχε αρνητικό σχολιασμό για τον ισχύοντα τρόπο διδασκαλίας (21.9% N=7) και ένα μικρότερο ποσοστό (12.5%, N= 5) στράφηκε γύρω από την έλλειψη ενδιαφέροντος και την προσδοκία για μεθόδους πιο ενδιαφέρουσες.

Οι διερευνήσεις για πιθανές συσχετίσεις μεταξύ των πιο πάνω απόψεων σε σχέση με το βαθμό επίδοσης και το φύλο κατέδειξαν θετικές συσχετίσεις σε στατιστικά σημαντικό βαθμό μεταξύ επίδοσης και τριών δηλώσεων που αφορούσαν στην προφορική συμμετοχή ($\rho=0.470$, $p<0.05$), στην ενασχόληση με διαφορετικά είδη κειμένων ($\rho=0.363$, $p<0.05$) και στην δυνατότητα επιλογής των θεμάτων ανάπτυξης ($\rho=0.390$ $p<0.05$). Τα αποτελέσματα αυτά καταδεικνύουν ότι οι μαθητές με υψηλές επιδόσεις τείνουν να έχουν θετικότερη άποψη όσον αφορά τους πιο πάνω τρόπους διδασκαλίας. Ωστόσο, δεν εντοπίστηκε διαφοροποίηση των απόψεων των μαθητών για τον τρόπο διδασκαλίας σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ανάμεσα στα δύο φύλα.

3.3. Οι απόψεις των μαθητών για γνωρίσματα ενός καθηγητή Νέων Ελληνικών

Τέλος, όσον αφορά το τρίτο ερευνητικό ερώτημα για τα γνωρίσματα ενός καθηγητή Νέων Ελληνικών που επιδοκιμάζονται από τους μαθητές, οι αναλύσεις κατέδειξαν πιο ξεκάθαρες τάσεις (Πίνακας 6). Τα γνωρίσματα χωρίστηκαν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: προσωπικά χαρακτηριστικά, χαρακτηριστικά συμπεριφοράς και χαρακτηριστικά διδασκαλίας. Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται τα γνωρίσματα κάθε κατηγορίας σε φθίνουσα σειρά με βάση τις απαντήσεις των μαθητών αρχίζοντας από αυτό το οποίο θεωρούν οι περισσότεροι μαθητές ως πάρα πολύ σημαντικό.

Πίνακας 6: Χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός καθηγητή/τριας Νέων Ελληνικών

Βαθμός Σημαντικότητας					
	Πάρα πολύ	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Προσωπικά χαρακτηριστικά					
Να είναι γυναίκα.	22.2%	23.6%	13.9%	18.1%	22.2%
Να είναι νέος/α.	24.7%	19.2%	21.9%	15.1%	19.2%
Να είναι εμφανίσιμος/η	26.4%	12.5%	29.2%	16.7%	15.3%
Γνωρίσματα συμπεριφοράς					
Να αγαπά τους μαθητές.	83.1%	8.5%	4.2%	4.2%	0.0%
Να είναι φιλικός/ή	75.7%	17.1%	5.7%	1.4%	0.0%
Να έχει χιούμορ.	72.2%	16.7%	8.3%	2.8%	0.0%
Να είναι υπομονετικός	64.4%	19.2%	9.6%	2.7%	4.1%
Να είναι ήρεμος/η.	61.6%	27.4%	8.2%	1.4%	1.4%
Να είναι αυστηρός/ή.	11.4%	11.4%	21.4%	28.6%	27.1%
Γνωρίσματα διδασκαλίας.					
Να καταλαβαίνει τις δυσκολίες των μαθητών του και να βοηθά τον καθένα στις αδυναμίες του.	91.5%	7.0%	0.0%	0.0%	1.4%
Να ακούει και να σέβεται τις απόψεις των μαθητών για την διεξαγωγή του μαθήματος.	77.8%	16.7%	5.6%	0.0%	0.0%
Να δίνει θάρρος στους μαθητές του/της.	78.1%	13.7%	4.1%	1.4%	2.7%

Να έχει ενθουσιασμό και να αγαπά το μάθημα του/της.	68.5%	20.5%	5.5%	4.1%	1.4%
Να συνεργάζεται με τους μαθητές για την παράδοση του μαθήματος.	63.9%	25.0%	6.9%	2.8%	1.4%
Να εκφράζεται απλά και κατανοητά.	62.5%	20.8%	8.3%	5.6%	2.8%
Να συζητά με τους μαθητές του για όλα τα θέματα που αφορούν το μάθημα.	58.9%	30.1%	8.2%	1.4%	1.4%
Να διορθώνει τα εκφραστικά και ορθογραφικά λάθη των μαθητών.	51.4%	34.7%	11.1%	1.4%	1.4%
Να χρησιμοποιεί πολλές διαφορετικές δραστηριότητες στα πλαίσια της διδασκαλίας του μαθήματος.	45.8%	36.1%	15.3%	1.4%	1.4%
Να συνδέει το κάθε μάθημα με το επόμενο, με συχνές επαναλήψεις.	33.3%	34.7%	11.1%	15.3%	5.6%
Οργάνωση και διαχείριση τάξης Να μπορεί να οργανώνει και να διαχειρίζεται τους μαθητές της τάξης.	63.9%	22.2%	9.7%	2.8%	1.4%

Στην πρώτη κατηγορία στην οποία παρουσιάζονται τα προσωπικά χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού φαίνεται ότι δεν υπάρχει ξεκάθαρη τάση αφού οι μαθητές διαμοιράστηκαν σε όλους τους βαθμούς σημαντικότητας. Επομένως, διαφαίνεται ότι οι μαθητές δεν συνδέουν τα προσωπικά χαρακτηριστικά με την αποτελεσματικότητα ενός εκπαιδευτικού. Στη δεύτερη κατηγορία «χαρακτηριστικά συμπεριφοράς» η συντριπτική πλειοψηφία (δηλαδή με ποσοστό πάνω του 75%) θεωρεί ως πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά ο εκπαιδευτικός να αγαπά τους μαθητές, να είναι φιλικός/η και να διαθέτει χιούμορ. Στη συνέχεια ακολουθούν με πιο χαμηλό ποσοστό αλλά πάνω από το 50% τα γνωρίσματα της υπομονής και της ηρεμίας. Ενώ η αυστηρότητα δεν είναι σημαντική για τους περισσότερους μαθητές.

Τέλος σε σχέση με την τρίτη κατηγορία η οποία σχετίζεται με χαρακτηριστικά του τρόπου διδασκαλίας οι μαθητές κατά συντριπτική πλειοψηφία επέλεξαν ως «Πάρα πολύ σημαντικό» (91.5%) χαρακτηριστικό ο καθηγητής των Νέων Ελληνικών να κατανοεί τις δυσκολίες τους και να φροντίζει ώστε αυτές να επιλύονται για τον καθένα ξεχωριστά. Σε υψηλά ποσοστά ανήλθαν και ο σεβασμός των απόψεων των μαθητών κατά τη διδασκαλία, η ενθάρρυνση και η ενθουσιώδης διδασκαλία του μαθήματος

(69%-78%). Όσον αφορά πιο συγκεκριμένα γνωρίσματα όπως το να διορθώνει τα εκφραστικά τους λάθη (51.4% «Πάρα πολύ σημαντικό») και να χρησιμοποιεί πολλές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας (45.8% «Πάρα πολύ σημαντικό») τα ποσοστά σημαντικότητας δεν είναι τόσο υψηλά όσο τα πιο πάνω. Ωστόσο, λιγότεροι μαθητές θεώρησαν ως «παρά πολύ σημαντικό» (33.3%) ή «πολύ σημαντικό» (34.7%) να γίνεται μια επανάληψη σε κάθε μάθημα που να συνδέει την καινούρια ύλη του μαθήματος με αυτή που διδάχθηκε.

Στην ανοικτού τύπου ερώτηση σε σχέση με τα γνωρίσματα ενός καλού εκπαιδευτικού, οι μαθητές (N=33) επέμειναν περισσότερο κυρίως στη συμπεριφορά και τον τρόπο διδασκαλίας (52.9%, N=18) και στους τρόπους διδασκαλίας (40%, N=18) Εξάλλου η εξατομικευμένη διδασκαλία (δηλαδή «Να λύνει απορίες») τονίστηκε επιμέρους ως απαραίτητο στοιχείο από ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό μαθητών (23.5%) που απάντησαν. Ένα χαμηλότερο ποσοστό μαθητών προέβαλε το γνώρισμα της αντικειμενικότητας που, επί παραδείγματι, διατυπώθηκε ως εξής: «να μην ξεχωρίζει τους μαθητές ανάλογα με την επίδοση».

Τέλος, όσον αφορά τη σχέση φύλου και επίδοσης με τις απόψεις των μαθητών για τα γνωρίσματα ενός καλού εκπαιδευτικού, οι αναλύσεις κατέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα δύο φύλα ως προς το γνώρισμα της οργάνωσης και της διαχείρισης της τάξης, με τα κορίτσια να αποδίδουν μεγαλύτερο βαθμό σημαντικότητας από ότι τα αγόρια σ' αυτό το γνώρισμα. Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μέτριου βαθμού ($\rho = -0.269$, $p < 0.05$) ανάμεσα στην επίδοση και το γνώρισμα της υπομονής, η οποία καταδεικνύει ότι οι μαθητές με χαμηλές βαθμολογίες τείνουν να την θεωρούν πιο απαραίτητη για τους καθηγητές των Νέων Ελληνικών.

4. Συζήτηση αποτελεσμάτων

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να καλύψει το εγχώριο βιβλιογραφικό κενό διερευνώντας τις απόψεις των μαθητών πέντε χρόνια μετά τη εκκίνηση διάφορων μεταρρυθμίσεων στα γλωσσικά και όχι μόνο μαθήματα (ΝΑΠ 2010). Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα είχε ως σκοπό να διερευνήσει τις ευρύτερες απόψεις των μαθητών για το μάθημα των Νέων Ελληνικών, τους τρόπους διδασκαλίας και τα γνωρίσματα του καθηγητή/τριας των Νέων Ελληνικών που θεωρούν οι μαθητές σημαντικά. Με βάση, λοιπόν, τα αποτελέσματα διαφαίνεται ευρύτερα η μέτρια προς θετική στάση των συμμετεχόντων προς το μάθημα των Νέων Ελληνικών. Συνολικά οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την σημαντικότητα του μαθήματος, αλλά η χρησιμότητα ή η προσφορά του μαθήματος αναγνωρίζεται από τους μαθητές κυρίως υψηλών επιδόσεων. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν επίσης έλλειψη ενδιαφέροντος ως προς τον τρόπο διδασκαλίας και το περιεχόμενο του μαθήματος, εύρημα με το οποίο συμφωνεί πρόσφατη έρευνα των Κούμα, ΕΜΕ, Ροδοσθένους, Παπαδάκη, Στεφάνου, Κυπριανού,

Χρυσσοστόμου, Κωνσταντίνου και Ορφανίδη (2015). Αξιοσημείωτο είναι ότι σε όλες τις ανοικτού τύπου ερωτήσεις, οι μαθητές διατύπωσαν παράπονα ή προτάσεις σχετικά με το ενδιαφέρον του μαθήματος, γεγονός που δείχνει ότι οι συμμετέχοντες συνδέουν την ευρύτερη άποψη τους για το μάθημα, τους τρόπους διδασκαλίας και τα γνωρίσματα του καθηγητή με την ελκυστικότητα του.

Ως προς τους τρόπους διδασκαλίας του μαθήματος φαίνεται ότι σ' ένα μεγάλο ποσοστό μαθητών αρέσκει να συμμετέχει προφορικά αλλά και γραπτά, στοιχείο που δείχνει την μη απόρριψη των παραδοσιακών διδακτικών τρόπων. Ωστόσο, η προφορική συμμετοχή αρέσει περισσότερο στους μαθητές με υψηλές επιδόσεις, πράγμα που υποδεικνύει την πιθανή σχέση που μπορεί να υπάρχει μεταξύ επίδοσης και προφορικής έκφρασης. Επιπρόσθετα, οι μισοί από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι τους αρέσει η εκπόνηση εκθέσεων και μάλιστα εργασιών τύπου project, πράγμα που δείχνει την ανάγκη τους για δημιουργικές δραστηριότητες.

Η συλλήβδην επιδοκιμασία της χρήσης σύγχρονων διδακτικών μέσων κατά την παράδοση του μαθήματος τόσο στις προκαθορισμένες δηλώσεις όσο και στις ανοικτού τύπου καταδεικνύει τη θετική στάση των μαθητών προς τον εκσυγχρονισμό της διδακτικής του μαθήματος, όπως επανειλημμένα κατέδειξαν και άλλες έρευνες εγχώριες και ελλαδικές, πρόσκαιρες και παλαιότερες (Γκαραβέλας 2012, Καραγιάννης, Μπαρής 2012, Κουτσογιάννης 2008, Καραμηνάς 2006). Η χρήση σύγχρονων μέσων τεχνολογίας στο εκπαιδευτικό σύστημα έχει συζητηθεί εκτεταμένα από τη σχετική βιβλιογραφία, αλλά τα δεδομένα της παρούσας έρευνας αναδεικνύουν ελλείψεις που επιβάλλουν την συστηματικότερη εφαρμογή των σύγχρονων μέσων τεχνολογίας στα φιλολογικά μαθήματα. Η χαμηλού βαθμού συμφωνία με τη θεωρητική εκμάθηση της γραμματικής λειτουργεί ενισχυτικά ως προς την πιο πάνω άποψη.

Αυτό που επίσης ξεχωρίζει είναι η μη ξεκάθαρα θετική στάση των συμμετεχόντων ως προς τις νέες πρακτικές του κριτικού γραμματισμού, στάση που μπορεί να συνδεθεί με την αντίστοιχη στάση προβληματισμού των καθηγητών σύμφωνα με άλλες πρόσφατες έρευνες (Κοντοβούρκη και Ιωαννίδου 2013, Χριστοφή και Χρυσσοστόμου 2012, Neophytou & Valiandes 2013, Κοντοβούρκη, Φιλίππου και Θεοδώρου 2013, Παλάτου 2012, Χατζηλουκά-Μαυρή 2010). Παρόλα αυτά μέσα από τις συσχετίσεις διαφάνηκε ότι οι μαθητές με υψηλές επιδόσεις διακατέχονται από περισσότερη αυτοπεποίθηση ως προς τις μεθόδους αυτές, στοιχείο που πιθανόν να δείχνει ότι οι μαθητές χαμηλών επιδόσεων να μην έχουν ακόμη εξοικειωθεί μ' αυτές ή να μην τις προτιμούν γιατί ενδέχεται να δυσκολεύονται. Ωστόσο το γεγονός ότι κανένας από τους συμμετέχοντες δεν εξέφρασε στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις κάποιο σχόλιο, ούτε αρνητικό ούτε θετικό, για αυτές τις μεθόδους μπορεί να ερμηνευτεί ποικιλοτρόπως. Είναι σημαντικό όμως να ειπωθεί ότι οι μαθητές στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις δήλωναν προτιμήσεις σε σχέση με τους τρόπους διδασκαλίας του μαθήματος με βασική πρόθεση τη βελτίωση του ενδιαφέροντος.

Τέλος, όσον αφορά τα γνώρισματά του καθηγητή/τριας, από τα αποτελέσματα διαφάνηκε ότι οι ερωτώμενοι επέμειναν στα γνώρισματά συμπεριφοράς όπως και σε άλλες παρόμοιες έρευνες (Koutrouba 2012, Ανδρεαδάκης Καδιανάκη 2010, Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan 2004¹, Taylor 1972, Keiljacker 1952, Burton 1950) αλλά και στις δημοκρατικές, πιο μαθητοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας. Επιδοκίμασαν σχεδόν όλοι ως πιο σημαντικό γνώρισμα την εξατομικευμένη διδασκαλία τονίζοντας την σημαντικότητά της στην ανοικτού τύπου ερώτηση (Μπάμπουλα 2012, Taylor 1972). Μάλιστα, το ότι δεν θεωρήθηκε τόσο σημαντικό το χαρακτηριστικό της αυστηρότητας ενισχύει την πιο πάνω άποψη, παρόλο που οι εκπαιδευτικοί το θεωρούν πολύ σημαντικό γνώρισμα σύμφωνα με άλλες έρευνες (Κουτρομπά 2012, Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan 2004). Η οργανωτική δυνατότητα θεωρήθηκε σημαντικό γνώρισμα ειδικότερα για τα κορίτσια, γνώρισμα που επισημαίνεται ως σημαντικό από τους μαθητές και σε άλλες έρευνες (Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan 2004). Η υπομονή επικροτήθηκε από τους πιο αδύνατους μαθητές του δείγματος που μάλλον επιθυμούν περισσότερη προσοχή και φροντίδα από τους καθηγητές τους (Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan 2004).

Τα πιο πάνω αποτελέσματα δίνουν μια εικόνα, φυσικά όχι καθολική, για την στάση της συγκεκριμένης μερίδας μαθητών για το μάθημα της Νέας Ελληνικής γλώσσας. Ωστόσο ακόμη και αυτά τα μη γενικεύσιμα αποτελέσματα ενδέχεται να δώσουν κάποια πρώτα στοιχεία ενημέρωσης και συνάμα κατεύθυνσης των καθηγητών προς την εξατομίκευση και τον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας τους ή να ανοιχθεί τουλάχιστον ένα θεωρητικό πεδίο προβληματισμού. Επιπλέον, οι αρμόδιοι του Υπουργείου Παιδείας, που σήμερα φαίνεται να επαναξιολογούν το υφιστάμενο σύστημα, ενδέχεται να λάβουν μια πρώτη εικόνα για τις απόψεις των μαθητών πέρα από αυτήν των επιδόσεων τους στις παγκύπριες εξετάσεις αλλά και σε διεθνείς έρευνες (PISA).

Επικουρικά των πιο πάνω ευρημάτων θα συντελούσε η διεύρυνση των εν λόγω ερωτημάτων σε μεγαλύτερο και αντιπροσωπευτικότερο δείγμα μαθητών, ώστε να εξαχθούν γενικεύσιμα αποτελέσματα τα οποία ενδέχεται να συνδράμουν καταλυτικότερα στην λήψη επιπρόσθετων μέτρων βελτίωσης της διδακτικής πρακτικής του συγκεκριμένου μαθήματος. Σημαντική ενδέχεται να είναι και η διερεύνηση αν διαφοροποιούνται οι απόψεις των δίγλωσσων/πολύγλωσσων απ' αυτές των ελληνόφωνων μαθητών. Επιπλέον η συσχέτιση των απόψεων των μαθητών με αυτές των ενεργεία καθηγητών θα έδινε μια πιο σύνθετη εικόνα των υφιστάμενων τάσεων. Ακόμη και η μελλοντική επανάληψη της υφιστάμενης έρευνας με την επικουρία και ποιοτικών δεδομένων θα ενίσχυαν την κατανόηση των στάσεων των μαθητών απέναντι στο μάθημα των Νέων Ελληνικών.

Βιβλιογραφία

- Bachen, C., McLoughlin, M. & Garcia, S. (1999) Assessing the role of gender in college students evaluations of faculty. *Communication Education*, 48, 193-210.
- Beusaert, Simon. A.J. Segers, M.S.R & Wiltink, Danique, P.A. (2013) The influence of teachers' teaching approaches on students' learning approaches: the student perspective, *Educational Research*, 55: 1, 1-15.
- Kylie Budge & Keith Cowlshaw (2012) Student and teacher perceptions of learning and teaching: a case study. *Journal of Further and Higher Education*, 36: 4, 549-565.
- Burton, H. B. (1950) Speech in the Prediction of Teaching Success: A Review of 23 Studies of the Prediction of Teaching Success from the Point of View of Speech Education. *Peabody Journal of Education*, 28 (2): 80-87.
- Centra, J. & Gaubatz, N. (2000) Is there gender bias in student evaluations of teaching?. *Journal of Higher Education*, 71, 17-33.
- Cohen, J. (1988) *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (2nd ed.), New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, L., Manion, L. (2000) *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Μητσοπούλου, Χ. (μτφ.), Φιλοπούλου, Μ., Παπαγεωργίου Ν (επιμ.). Αθήνα: Μεταίχμιο επιστήμες.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2008) *Εγκυρότητα και Αξιοπιστία*, στο Σταύρος Κυρανάκης (μτφ), *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2008, σελ. 175-220.
- Creswell, J. W. (2011) *Εκπαιδευτική έρευνα: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Κουβαράκου, Ν. (μτφ), Τσορμπατζούδης, Χ. (επιμ.), Αθήνα: Έλλην.
- Cronbach, Lee J. (1951) Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, (3): 297-334.
- Gorham, J. (1987) Sixth grade student' perception of good teachers. University of Virginia, VA: Curry School of Education. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 359 164)
- Hadjoannou, X., Tsiplakou, S. & with a contribution by Kappler, M. (2011). Language policy and language planning in Cyprus. *Current Issues in Language Planning*, 12 (4): 503-569.
- Hopkins, E. A. (2008) Work related learning: hearing students' voices. *Educational Action Research*, 16 (2): 209-219.
- Ioannidou, E. (2012) Language policy in Greek Cypriot education: tensions between national and pedagogical values. *Language, Culture and Curriculum*, 25 (3): 215-230.

- Johnson, M. (2002) *An instrument to examine students perceptions of excellent teachers in the USA and Spain*. (Paper presented at the Northeastern Education Research Association).
- Johnson, M. (2002) *Examining high school and college students perceptions of excellent teachers in the USA and Spain*. University of Connecticut.
- Jules, V. & Kutnick, P. (1997) Student perceptions of a good teacher. The gender perspective. *British Journal of Educational Psychology*, 67 (4): 497-511.
- Koutrouba, K. (2012) A profile of the effective teacher: Greek secondary education teachers' perceptions. *European Journal of Teacher Education*, 35(3): 359-374.
- Meighan, R. (1977) The pupil as client: the learner's experience of schooling. *Educational Review*, 29 (2): 123-135.
- Meighan, R. (1978) A pupils eye view of teaching performance. *Educational review*, 30 (2): 125-137.
- Mitsoni, F. (2006) 'I get bored when we don't have the opportunity to say our opinion': learning about teaching from students. *Educational Review*, 58 (2): 159-170.
- Murphy, Lee Ann Delli & Maeghan (2004) The Good Teacher and Good Teaching: Comparing Beliefs of Second-Grade Students, Preservice Teachers, and Inservice Teachers. *The Journal of Experimental Education*, 72(2): 69-92.
- Neophytou, L. & Valiandes, S. (2013) Critical Literacy needs teachers as transformative leaders. Reflections on teacher training for the introduction of the (new) Modern Greek language curriculum in Cyprus. *The Curriculum Journal*, 24 (3): 412-426.
- Neuman, W.L. (2000) *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Boston: Allyn & Bacon.
- OECD (2013) *PISA 2012 Result in Focus: What 15-year-olds know and what they can do with that they know*. Paris: OECD.
- Oppenheim, A.N. (1986) *Questionnaire design and attitude measurement*. London: Gower.
- Panayiotou, A., Kyriakides, L., Creemers, B. P. M., McMahon, L., Vanlaar, G., Pfeifer, M., Rekalidou, G., Bren, M. (2013) Teacher behavior and student outcomes: Results of a European study, *Springer Science+Business Media*, New York.
- Papapavlou, A., Pavlou, P. (2005) Literacy and Language-in-Education Policy in Bidialectal Settings. *Current Issues in Language Planning*, 6 (2): 164-181.
- researchers. *International Journal of Research & Method in Education*, 28(2): 109-133.
- Robson, C. (2007). *Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου: ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.

- Rudduck, J. & Fielding, M. (2006) Student voice and the perils of popularity. *Educational review*, 58 (2): 219-231.
- Sizemore, R. W. (1981) Do black and White students look for the same characteristics in teachers. *Journal of Negro Education*, 50(1): 48-56
- Sprague, J. & Massoni, K. (2002) How students value teachers: Gender matters. Paper presented at the 2002 annual meetings of the Paper American Sociological Association.
- Tangen, R. (2014) Balancing Ethics and Quality in Educational Research—the Ethical Matrix Method. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58 (6): 678-694.
- Taratori-Tsalkatidou, E., Chatzidimou, D. (2007) Η μεθοδολογία της διδασκαλίας του μαθήματος “Ελληνική Γλώσσα” στο Ολοήμερο Σχολείο (έρευνα), In E. Close, M. Tsianikas and G. Couvalis (eds.) *Greek Research in Australia: Proceedings of the Sixth Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University June 2005* (σσ.401-412), Adelaide: Flinders University Department of Languages - Modern Greek.
- Taylor, P. (1972) Children’s evaluations of the characteristics of the good teacher, *British Journal of Educational Psychology*, 32: 258-266.
- Teodorovi, J. (2011) Classroom and school factors related to student achievement: what works for students?. *School Effectiveness and School Improvement: An International Journal of Research, Policy and Practice*, 22 (2): 215-236. <https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/>
- Tse chi, Hsu. (2005) Research methods and data analysis procedures used by educational researchers. *International Journal of Research & Method in Education*, 28(2): 109-133.
- Wood, E. (2003) The power of pupils’ perspectives in evidence-based practice: the case of gender and under-achievement. *Research Papers in Education*, 18(4): 365–383.
- Woods, P. (1976) Pupils’ views of school. *Educational Review*, 28 (2): 126-137.
- Younger, M. & Warrington, M. (1990) He is such a nice man but he is so boring, you have to really make a conscious effort to learn: The view of Gemma, Daniel and their contemporaries teacher quality and effectiveness. *Educational Review*, 51(3): 231-241.
- Αγαθοκλέους, Θ. (2012) Ο κόσμος μέσα από τα μάτια των παιδιών. *Σύγχρονη Εκπαίδευση* (171): 130-143.
- Αγγελόπουλος Η., Καραγιάννης Π., Μπαρής Θ. (2012) Αξιοποιώντας το εκπαιδευτικό λογισμικό της Γλώσσας της Στ’ τάξης στη σχολική τάξη. Μια επιμορφωτική δράση στο Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο Πάτρα.

- Αγγελόπουλος, Η. (2008) *Ο εκπαιδευτικός από τη σκοπιά των μαθητών. Μια εμπειρική έρευνα μεταξύ μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στο πλαίσιο της πολιτισμικής σχολικής ετερότητας. Η περίπτωση του Ν. Αχαΐας*, Πτυχιακή διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Ανδρεαδάκης, Ν., Καδιανάκη, Μ. (2010) Εμπειρική μελέτη της αποτελεσματικής διδασκαλίας και του αποτελεσματικού δασκάλου, *Το βήμα των κοινωνικών επιστημών: Τριμηνιαία Επιστημονική Επιθεώρηση*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΙΕ'(57): 5-19.
- Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. (2014) *Είδη Έρευνας. Μέρος Α'*. Λευκωσία <http://eclass.ouc.ac.cy/course/view.php?id=140>
- Αργυροπούλου, Χ., Πατούνα, Α., Βαρέση, Ε. (2009) *Πανελλαδική Έρευνα για το Μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Bailey, K. D. (1978) *Methods of Social Research*, London: Collier –Macmillan.
- Βάμβουκας, Μ. (2006) *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. (8ή έκδ.). Αθήνα: ελφοί.
- Βλάχος, Γ. (2012) Η εικόνα του εθνικού «εαυτού» και του εθνικού «άλλου» μέσα από το Α.Π.Σ. και τα σχολικά εγχειρίδια του μαθήματος της Γλώσσας Ε' και Στ' τάξης του Δημοτικού (2002-2012), 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Ιωάννινα, 2-4 Νοεμβρίου, Βιβλίο Περιλήψεων
- Κούμα, Γ. (2013) *Συστηματική επιμόρφωση Φιλολόγων στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο ΕΜΕ*. Αναρτήθηκε από http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/themata/nea_elliniki_glossa/imerides_seminaria_synedria/seminaria_analytika/2013_14/2013_oct_systimatiki_epimorfosi_filologonh_glossa.pdf
- Γιασεμής, Χ., Αφαντίτη, Λάμπριανού, Θ. (2012 Ιούνιος).= *Αξιολόγηση του Προγράμματος Εφαρμογής Μεθοδολογικών Προσεγγίσεων από Ομάδα Εκπαιδευτικών στη Γλώσσα και τα Μαθηματικά της Α' Γυμνασίου, βάσει των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων κατά τη Σχολική Χρονιά 2011-12*.
- Γραφείο Διαμόρφωσης Αναλυτικών Προγραμμάτων. (2010) *Αναλυτικά Προγράμματα: ιστορικό της διαμόρφωσης των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων για τα δημόσια σχολεία της Κύπρου*. Αναρτήθηκε στο http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/programmata_spoudon.html
- Δημητριάδου, Κ. (2004) Η Γλώσσα ως αντικείμενο διδασκαλίας και ως εργαλείο των διαδικασιών μάθησης στην υποχρεωτική εκπαίδευση. *Τα Εκπαιδευτικά*, 73-73, 11.
- Δημητρίου, Έ. (2014) *Διδακτική της λογοτεχνίας, Ποιοτική και εθνογραφική Διερεύνηση*, Μεταπτυχιακή Διατριβή, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

- Εξαρχοπούλου Ε, Ντίνας Δ. Κ. (2012) Η Διαθεματικότητα στα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου, 8^ο Πανελλήνιων Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Ιωάννινα, 2-4 Νοεμβρίου, Βιβλίο Περιλήψεων.
- Ioannidou, E. (2012) "Language Policy in Greek Cypriot Education: tensions between national and pedagogical values". *Language, Culture and Curriculum*, DOI:10.1080/07908318.2012.699967.
- Ioannidou, E. & Sophocleous, A. (2010) "Now, is this how we are going to say it?" Comparing teachers' language practices in primary and secondary state education in Cyprus. *Linguistics and Education* 21 (4): 298-313
- K.E.E.A http://www.pi.ac.cy/pi/files/keea/Research/methodological_approaches.pdf
- K.E.E.A http://www.pi.ac.cy/pi/files/keea/Research/methodological_approaches.pdf
- Καραμηνάς, Γ. Ι. (2006) Στάσεις και αντιλήψεις των μαθητών της Στ' τάξης για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας με την αξιοποίηση του διαδικτύου: Μελέτη Περίπτωσης. *Τα Εκπαιδευτικά*, 81-82(33-42), 33-42.
- Κοντοβούρκη, Σ. (2013) Κριτικός Γραμματισμός: Μια προσπάθεια θεωρητικής οριοθέτησης της έννοιας. *Στον Πρακτικά 13^{ου} Συνεδρίου: Η Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση*, Λευκωσία: Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 25-46.
- Κοντοβούρκη, Σ., Ιωαννίδου, Ε. (2013) Κριτικός γραμματισμός στο κυπριακό σχολείο: Αντιλήψεις, πρακτικές και στάσεις εκπαιδευτικών. *Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση*, 1(1), 82-107.
- Κοντοβούρκη, Σ., Φιλίου, Σ. & Θεοδώρου, Ε. (2013) Η (επανα)τοποθέτηση των εκπαιδευτικών κατά την εισαγωγή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων στην Κύπρο. Στο Χ. Θεοφιλίδης, Α. Μιχαηλίδου, Π. Περισάνης & Σ. Φωτίου (Ειμ.), *Τιμητικός τόμος Κωνσταντίνου Παπαναστασίου*, Λευκωσία, Κύπρος: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 291-317.
- Κοντοβούρκη, Σ., Φιλίππου, Σ. και Θεοδώρου, Έ. (2013) Η επανατοποθέτηση των εκπαιδευτικών κατά την εισαγωγή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων στην Κύπρο. *Τιμητικός Τόμος Κωνσταντίνου Παπαναστασίου*. Λευκωσία, 291-317.
- Κούμα, Γ. ΕΜΕ. Ροδοσθένους, Δρ. Ειρ. Παπαδάκη, Β. Στεφάνου, Μ. Κυπριανού, Μ. Χρυσοστόμου, Π. Κωνσταντίνου, Κ. Ορφανίδης, Γ. (2013) Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο. Ομάδα Γλώσσας (2013-2014). Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Κουτσογιάννης, Δ. (2002) Ελληνική γλώσσα και πληροφορική τεχνολογία: πρόταση

- για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 34, 27-43.
- Κυριαζή, Ν. (2001) *Η Κοινωνιολογική Έρευνα. Κριτική Επισκόπηση των μεθόδων και Τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 246-254.
- Μπομπούλα, Β. (2012) Συνέντευξη με τους/τις μαθητές/μαθήτριες για την υλοποίηση μιας διαθεματικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 168, 132-144.
- Ντίνα Δ. Κ., Σωτηρίου Ε. (2012) Στάσεις και αντιλήψεις μαθητών και καθηγητών για το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών στη Γλώσσα της Α' Λυκείου: Μια μελέτη περίπτωσης, 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Ιωάννινα, 2-4 Νοεμβρίου, Βιβλίο Περιλήψεων.
- Παλάτου, Μ. (2013) Εμπειρίες από τη δοκιμαστική εφαρμογή των νέων προσεγγίσεων στη διδασκαλία της γλώσσας σύμφωνα με τα ΝΑΠ: Σκέψεις και προβληματισμοί. *Στον Πρακτικά 13^{ου} Συνεδρίου: Η Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση*, Λευκωσία: Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 69-74.
- Παπαναστασίου, Κ., Παπαναστασίου, Ε. Κ. (2005) *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, Λευκωσία.
- Πετρίδου, Α. (2014) «Κεφάλαιο 6. Διερεύνηση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών και ομάδες ατόμων με τη χρήση μη-παραμετρικών κριτηρίων». Στο Μ. Ζεμπύλας, Α. Μιχαηλίδου & Π. Κενδέου (Επιμ.), *Προχωρημένες μέθοδοι στην εκπαιδευτική έρευνα* (σελ. 145-171). Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Ρούβα-Παπαλεοντίου, Νεοπτολέμου, Αβρααμίδου (2014) Οι αντιλήψεις των μαθητών για τον ιδανικό εκπαιδευτικό: μια μελέτη περίπτωσης, *Επιστήμες της Αγωγής*, (1), σελ. 7-24.
- Στυλιανού, Η. (2013) Εφαρμογή των νέων αναλυτικών προγραμμάτων στη γλωσσική διδασκαλία της Μέσης Εκπαίδευση: Εμπειρίες και προβληματισμοί. *Στον Πρακτικά 13^{ου} Συνεδρίου: Η Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση*, Λευκωσία: Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 79-83.
- Τρεμετουσιώτη, Ε. (2013) *Στον Πρακτικά 13^{ου} Συνεδρίου: Η Διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση*, Λευκωσία: Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, 79-83.
- Τσιάκκικρος, Ανδρέας (χ.χ.). *Οι αντιλήψεις των μαθητών για τους δασκάλους και των δασκάλων για τους μαθητές σε ένα δημοτικό σχολείο*. Αναρτήθηκε από <https://benincasaresources1.wordpress.com/εισαγωγή-στη-μεθοδολογία>
- Τσουρή, Χ., Ευθυμίου, Ε., Κούμα, Γ., Ροδοσθένους, Ε., Πολυδώρου, Ζ. (2014) *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας στη Μέση Εκπαίδευση*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, Λευκωσία.

- Χατζηλουκά-Μαυρή, Ε. (2010) Από την επικοινωνιακή-κειμενοκεντρική προσέγγιση στην παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού (ή η διδασκαλία του γραπτού λόγου στο δημοτικό σχολείο σήμερα): Η περίπτωση της Κύπρου, *Κύπρου Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 16, 114-130. <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teychos16/114-130.pdf>
- Χατζηλουκά-Μαυρή, Ε. (2013 Μάρτιος) *ιδασκαλία της νέας Ελληνικής γλώσσας και παιδαγωγική του κριτικού γραμματισμού στο δημοτικό σχολείο της Κύπρου: εδομένα και ζητούμενα στη σχολική τάξη (2011-2013)*. Εισήγηση στο 13ο ετήσιο συνέδριο του Εκπαιδευτικού Ομίλου Κύπρου, Λευκωσία, Κύπρος.
- Χριστοφή, Ρ., Χρυσοστόμου, Α. (2012) *Κριτικός γραμματισμός: Στάσεις και πρακτικές των εκπαιδευτικών στο γλωσσικό μάθημα. Η κρίση και ο ρόλος της παιδαγωγικής: θεσμοί, αξίες, κοινωνία*. 12^ο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου.
- Ψάρρου, Μ. Κ, Ζαφειρόπουλος, Κ. (2004) *Επιστημονική Έρευνα: Θεωρία και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα: Τυπωθήτω, Γιώργος-Δάρδανος.